

świadcstwa o Jezusie Chrystusie i chrześcijaństwie, przestają być tylko argumentami apologetycznymi. Całość opracowania charakteryzuje się syntetycznością, przejrzystością i sumiennością, które zachęcają do jego lektury.

Gorlice

KS. JANUSZ KRÓLIKOWSKI

A. FAVALE, *Il ministero presbiterale*. Aspetti dottrinali, pastorali, spirituali, Roma 1989, Libreria Ateneo Salesiano, ss. 375.

Ks. A. Favale, znany wykładowca duchowości w Pontificia Università Salesiana w Rzymie, wychowawca wielu pokoleń kapłanów, jest autorem dwóch książek o podobnym tytule. Pierwsza z nich: *Spiritualità presbiterale (Duchowość kapłana)* ukazała się w Rzymie w r. 1985. Obecnie omawiana pozycja: *Il ministero presbiterale (Kapłaństwo albo Posługa kapłańska)*, poszerzona została o aspekty doktrynalne i pastoralne. Można powiedzieć, że jest to doskonalszy owoc poprzednich, teologicznych dócekań Autora, który jest szczerze przejęty troską o poważne traktowanie kapłaństwa, zarówno ze strony tych, co je przyjmują, jak i tych wszystkich, którzy na co dzień z kapłańskiej posługi korzystają.

Pozycja ta została podzielona na trzy zasadnicze części, a każda z nich na poszczególne rozdziały i punkty. Pierwsza część książki zatytułowana: *Kim jest kapłan?* — zajmuje się aspektami doktrynalnymi kapłaństwa. W kolejnych rozdziałach, Autor studiuje naturę i rozwój ministerialnego kapłaństwa, w jego potrójnym wymiarze: chrystologicznym, pneumatologiczno-eklezyjalnym i eschatologicznym. W swym studium autor chce uchwycić także specyfikę teologicznej tożsamości kapłana w relacji do kapłaństwa powszechnego. Omawiając te sprawy, Autor nie ucieka od tematów trudniejszych jak: dialog ekumeniczny na temat kapłaństwa czy kontrowersyjny temat kapłaństwa kobiet. Druga część książki o retorycznym pytaniu: *Do czego potrzebny jest kapłan?* — omawia aspekty duszpasterskie łączące się z kapłaństwem. Podkreśla się tu posługę duszpasterską kapłana, a szczególnie jego posługę Słowa Bożego oraz działalność związaną z uświęceniem człowieka poprzez sakramenty święte. Kapłan to przewodnik i nauczyciel Ludu Bożego. W trzeciej części, zatytułowanej: *Jak powinien kapłan żyć?* — ks. Favale akcentuje niektóre aspekty życia duchowego kapłanów. Podaje tu fundamenty, na których opiera się życie duchowe kapłana, elementy konsekracji, misji i wielorakiej posługi. Bardzo interesujące jest tu studium na temat wpływu duszpasterskiej posługi kapłana na jego uświęcenie i odwrotnie, jego świętości na całą apostołską pracę. Ważną część stanowi w tym rozdziale życie ascetyczne kapłana.

Oceniając książkę ks. Favale trzeba stwierdzić, że jest ona jedną z lepszych pozycji na temat kapłaństwa ministerialnego, jakie ukazały się w ostatnim czasie. Może ona bardzo dobrze usłużyć swoim materiałem w formacji kandydatów do kapłaństwa, stać się swego rodzaju duchowym podręcznikiem dla kapłanów i źródłem wiedzy na temat kapłaństwa dla wszystkich.

Łomianki

KS. ADAM DURAK SDB

B. BARTKOWSKI, *Polskie śpiewy religijne w żywej tradycji. Style i formy*, Polskie Wyd. Muzyczne, Kraków 1987, ss. 280; 317 przykł. muz.

Z zadowoleniem trzeba stwierdzić, że pojawiają się coraz częściej prace dotyczące przeszłości polskiej kultury religijnej. Do tych prac należy rozprawa ks. Bolesława Bartkowskiego z KUL, której napisanie poprzedziło ponad 10 lat trwająca dokumentaryzacja polskich śpiewów religijnych, przeprowadzona w Instytucie Muzykologii Kościelnej KUL. W pracach tych ks. Bartkowski bierze walny udział. Omawiana rozprawa

dzieli się na dwie części: I. zagadnienia ogólne — pojęcia, metody i koncepcje, II. style i formy śpiewów religijnych.

Rozprawa ks. Bartkowskiego spotkała się z dużym uznaniem fachowców, o czym może świadczyć recenzja pracy, jeszcze w maszynopisie, napisana przez L. Bielawskiego: „... autor napisał świetną pracę analityczną porządkującą repertuar polskich śpiewów religijnych według kryteriów muzykologicznych” (*Drogi i bezdroża muzykologii polskiej*, Ossolineum, 1986, s. 120). Trzeba życzyć, żeby z założeń i osiągnięć metodologicznych tej pracy mogła skorzystać zaplanowana przez Instytut Muzykologii Kościelnej KUL monumentalna publikacja źródełowa polskich śpiewów religijnych. „Są wszelkie warunki po temu — pisze wyżej wzmiankowany Bielawski (*tamże*) — by publikacja ta otworzyła naprawdę nową epokę w muzykologicznych badaniach śpiewów religijnych w Polsce. (...) miałyby również podstawowe znaczenie dla całej polskiej folklorystyki muzycznej, byłaby świetnym materiałem porównawczym dla wszelkich wydawnictw folkloru świeckiego”.

Kraków

MARIAN FULAR

Chorał Opolski, t. I. 1985; t. II. 1987; t. III. 1989. Wydawnictwo Diecezjalne. Opole.

Pod koniec 1989 r. ukazał się trzeci tom *Chorału Opolskiego*. Najwyższa pora, by to dzieło doczekało się recenzji, gdyż jak najbardziej na to zasługuje. Można poniekąd zrozumieć, że profesorowie, wykładowcy i absolwenci Instytutu Muzykologii Kościelnej KUL nie bardzo zabierali się do napisania recenzji fachowej, gdyż większość z nich ma w *Chorale* swój udział.

Moją recenzję ograniczę do kilku spostrzeżeń.

I tom *Chorału* ukazał się w 1985 r. II tom w 1987 r. a III tom w 1989 r. Wszystkie trzy tomy wydało Wydawnictwo Św. Krzyża w Opolu. To trzypięciotomowe dzieło jest pomyślane jako podręcznik warsztatowy dla organistów. Opracowaniem zajęli się wieloosobowy zespół redakcyjny pracowników Studium Muzyki Kościelnej przy Instytucie Pastoralnym w Opolu oraz członkowie Diecezjalnej Muzyki Kościelnej. Przewodniczącym był Ks. Dr H. Sobeczko, Dyrektor tegoż Instytutu, który jest filią Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

II tom zawiera pieśni na Adwent, Boże Narodzenie, Wielki Post i Wielkanoc w liczbie 246. II tom, najobszerniejszy, zawiera śpiewy mszalne. Tytuł ten jest ogólny i może nawet za mało adekwatny do bogatych pozycji zawartych w tym tomie. Znajdujemy tam bowiem Dialogi, Aklamacje, Akt pokuty, Modlitwę Pańską, zarówno w języku polskim jak i w łacińskim. Podobnie się rzecz ma w dziale dotyczącym części stałych Mszy świętej. Imponujące są różne propozycje śpiewów między czytaniem. Nadto są melodie do modlitwy powszechnej. Pieśni mszalne w liczbie 14 nie tylko znane są na Śląsku Opolskim. Nie pominięto również śpiewów podczas pokropienia niedzielnego i pieśni przed i po kazaniu.

Pod ogólniejszym hasłem „Śpiewy procesyjne” umieszczono trzy działy: 1. Śpiewy na wejście i przygotowanie darów ofiarniczych w okresie zwykłym w liczbie 67, na Komunię świętą w liczbie 50. Nie brakuje bogatego repertuaru „Śpiewów uwielbienia” (26) oraz Śpiewów na Zakończenie.

III tom nosi tytuł „Uświęcenie dnia. Święta i nabożeństwa Pańskie”. Do pierwszej grupy należą: Jutrznia Niedzielną, Pieśni Poranne, Nieszpory Niedzielne, Nieszpory na Niedziele i Święta (podzielone na 4 tygodnie liturgiczne). Psalmi do wyboru, Nieszpory o Najświętszej Eucharystii, Nieszpory o Najświętszej Maryi Pannie, Pieśni wieczorne i Anioł Pański. Druga grupa oczywiście skupia się na świętach okresu zwykłego. Trzecia grupa obejmuje głównie pieśni ku czci Najświętszej Eucharystii (58) oraz Pieśni do Najświętszego Serca Pana Jezusa (44).

Chorał Opolski jest pierwszym opracowaniem organowym do modlitewników śląskich, a zbiór melodii z towarzyszeniem organów odnosi się do śpiewów zawartych w modlitewniku diecezjalnym *Droga do nieba* (wyd. XLIV, Opole 1982).